

การพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
The Development of the Taling Chan Health Constitution
through a Participatory Process

นงศภัท ปาแก้ว¹
กอบกุล ชินชัยภูมิ²
กาญจนา บัวเขียว³
วีรยุทธ ยวนใจ⁴
พรชัย ก.ศรีสุวรรณ⁵

Nongnapat Pakaew¹
Kobkul Chinchaiyaphum²
Kanjana Buakhiaw³
Weerayut Yuanjai⁴
Pornchai Kor.srisuwan⁵

Received: March 10,2025 Revised: May 30,2025 Accepted: May 30,2025

บทคัดย่อ

การพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันเป็นกระบวนการที่มุ่งเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนผ่านการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานรัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และประชาชนในพื้นที่ โดยธรรมนูญสุขภาพนี้มีเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสุขภาพของชุมชนอย่างยั่งยืน ครอบคลุม 6 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างหน่วยงานและประชาชนในการกำหนดทิศทางสุขภาวะ (2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม มุ่งเน้นการสร้างอาชีพ เสริมสร้างรายได้ การออมในชุมชน และการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม (3) ด้านสิ่งแวดล้อม เน้นการจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การเฝ้าระวังมลพิษทางอากาศ และการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ (4) ด้านสุขภาพ ครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟู ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การตรวจสุขภาพ การตรวจคัดกรองอาหารปลอดภัย การดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง การส่งเสริมการออกกำลังกาย และการแพทย์ทางเลือก (5) ด้านการศึกษา เน้นการให้ความรู้ด้านโภชนาการ การออกกำลังกาย การป้องกันโรค การอบรมผู้นำสุขภาพชุมชน และการสนับสนุนโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อสร้างพฤติกรรมสุขภาพที่ดีตั้งแต่วัยเยาว์ (6) การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ผ่านคณะกรรมการติดตามประเมินผล และปรับปรุงธรรมนูญให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการกำหนดนโยบายสุขภาพ แต่ยังเป็นกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สร้างความตระหนักรู้ และปลูกฝังการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ยั่งยืนในทุกมิติ และทุกช่วงวัย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

¹² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³⁴⁵ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

¹² Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat university

³⁴⁵ The Demonstration School of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

¹ Corresponding author Email: nongnapat.pa@bsru.ac.th

คำสำคัญ: ธรรมนูญสุขภาพ, สุขภาวะ, เขตตลิ่งชัน

Abstract

The development of the Taling Chan District Health Constitution aims to enhance community well-being through the participation of multiple sectors, including government agencies, academic institutions, civil society organizations, and local residents. This health constitution seeks to establish strategic guidelines for sustainable community health development and problem-solving, encompassing six key dimensions: (1) Cross-sector collaboration — promoting collaboration between agencies and the public to shape the direction of community well-being; (2) Economic and social aspects — focusing on job creation, income generation, community savings, and sustainable resource management to ensure economic and social stability; (3) Environmental aspects — emphasizing waste management, wastewater treatment, expansion of green spaces, air pollution monitoring, and the promotion of organic farming to foster a health-supportive environment; (4) Health aspects — covering health promotion, disease prevention, treatment, and rehabilitation through initiatives such as regular health check-ups, safe food campaigns, chronic disease management, physical activity promotion, and alternative medicine; (5) Health Education — providing knowledge on nutrition, exercise, disease prevention, training for community health leaders, and supporting “Health Promoting Schools” to instill healthy behaviors from an early age; and (6) Health Constitution Implementation — establishing committees to monitor, evaluate, and regularly update the constitution in response to changing conditions. The Taling Chan District Health Constitution is more than just a health policy; it is a participatory mechanism that empowers communities, increases public awareness, and promotes active civic engagement. It aims to achieve sustainable well-being across all dimensions and age groups by embracing genuine participation from all sectors.

Keywords: health constitution, well-being, Taling Chan district

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา นโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะในบริบทของสุขภาพชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการดำเนินการของหน่วยงานรัฐเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่และภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาสุขภาพอย่างยั่งยืน พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยกำหนดให้การพัฒนาสุขภาพของประชาชนต้องเกิดขึ้นจากการบูรณาการของทุกภาคส่วน

เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2564)

ในระดับพื้นที่ กรุงเทพมหานครได้มีการจัดทำธรรมนูญสุขภาพกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาสุขภาพแบบมีส่วนร่วม โดยขยายผลการมีส่วนร่วมดังกล่าวไปสู่ระดับเขต นำไปสู่การจัดทำธรรมนูญสุขภาพของแต่ละเขต โดยในระยะแรกคณะกรรมการเขตสุขภาพเพื่อประชาชน เขตพื้นที่ 13 กรุงเทพมหานคร ได้มีมติสนับสนุนกระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพในระดับเขต โดยมีพื้นที่นำร่องอยู่ 12 แห่ง ได้แก่ เขตวังทองหลาง เขตบางคอแหลม เขตสายไหม เขตดอนเมือง เขตลาดพร้าว เขตปทุมธานี เขตลาดกระบัง เขตธนบุรีเขตคลองสาน เขตบางบอน เขตทุ่งครุและเขตทวีวัฒนา การดำเนินงานในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและขับเคลื่อนแบบบูรณาการจาก กรุงเทพมหานคร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีมหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และมหาวิทยาลัย ราชภัฏจันทรเกษม รวมถึง ศูนย์บริการสาธารณสุข ภาคประชาสังคม ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 12 แห่ง เพื่อการพัฒนากระบวนการขับเคลื่อนสุขภาพ แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ระดับเขต กรุงเทพมหานคร ผ่านเครื่องมือ “ธรรมนูญสุขภาพ” และเพิ่มโอกาสให้ภาคีรัฐ วิชาการ สังคม ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดอนาคตระบบสุขภาพของพื้นที่ตนเองอย่างเป็นระบบและยั่งยืนตามที่ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดให้ “ธรรมนูญสุขภาพระดับเขตในพื้นที่กรุงเทพมหานคร” คือ ข้อตกลงร่วมระดับเขต ในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่นำไปใช้แก้ไข้ปัญหาและคลี่คลายความขัดแย้งด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดสัญญาณที่นำไปสู่แนวปฏิบัติเพื่อแก้ไข้ปัญหาในพื้นที่ ธรรมนูญสุขภาพ กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2563 จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและทิศทาง หรือแนวทางปฏิบัติในการนำไปสู่สุขภาพที่ดีของประชาชนในกรุงเทพมหานครร่วมกัน จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาระบบสุขภาพของประชาชนในพื้นที่เขตเมือง

โดยในปี 2563 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เป็นหนึ่งในภาคีเครือข่ายภาค วิชาการที่ช่วยหนุนเสริมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพในพื้นที่นำร่องของกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 เขต ได้แก่ เขตธนบุรี เขตบางบอน และเขตทวีวัฒนา และในปี 2567 ได้ขยายผลไปยังอีก 2 พื้นที่ คือ เขตพระ โขนง รวมถึงเขตตลิ่งชัน กระบวนการจัดทำธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ ประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งผู้นำชุมชน เครือข่ายสุขภาพ องค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานท้องถิ่น ได้เข้า มามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมตัดสินใจในประเด็นสุขภาพที่เกี่ยวข้อง กับชุมชนของตนเอง โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาเป็นหน่วยงานสนับสนุนด้านวิชาการ และกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ (Health Station, 2564)

บทความนี้มุ่งศึกษาและนำเสนอแนวทางการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันผ่าน กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เข้าใจถึงขั้นตอน วิธีการ และผลลัพธ์ของกระบวนการ ดังกล่าว ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพในระดับเขต ซึ่ง จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายสุขภาพแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันที่นำเสนอในบทความนี้ ถือเป็นต้นแบบ หนึ่งที่สามารนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นเพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมอย่าง เป็นระบบ โดยการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดปัญหา แสวงหาแนวทางแก้ไข และ

ติดตามประเมินผล ถือเป็นการสร้างความโปร่งใส ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และนำไปสู่การสร้างนโยบายที่มีความยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้

กระบวนการทางการพัฒนาธรรมณูสุภาพเขตตลิ่งชันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนาธรรมณูสุภาพเขตตลิ่งชันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพประชาชนทุกช่วงวัยผ่านรูปแบบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้บริบทและความมุ่งหวังของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายที่ครอบคลุมหลักการ ความสำคัญ ความหมาย ขั้นตอน และประโยชน์ที่ได้รับเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจและการกำหนดทิศทางของกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ที่มีผลต่อสังคมหรือชุมชน การมีส่วนร่วมนี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยและความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องของนโยบายสาธารณะและการพัฒนาชุมชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะมีความสำคัญในการส่งเสริมความโปร่งใสในการตัดสินใจ เพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง และช่วยสร้างความยั่งยืนในการพัฒนานโยบาย และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน เนื่องจากสามารถสะท้อนปัญหาที่แท้จริงและความคิดเห็นจากหลากหลายมุมมองได้ โดยสามารถสรุปความสำคัญของการมีส่วนร่วมได้ดังนี้:

1. การเสริมสร้างความโปร่งใสและความไว้วางใจ

การที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการตัดสินใจของรัฐบาล และลดโอกาสในการตัดสินใจที่ไม่ยุติธรรมหรือที่ขาดความรับผิดชอบ (Fung, 2006) การมีส่วนร่วมดังกล่าวทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการตัดสินใจของตนเองได้รับการพิจารณาและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งส่งเสริมความไว้วางใจระหว่างประชาชนและรัฐ

2. การสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

กระบวนการมีส่วนร่วมช่วยให้การพัฒนานโยบายสาธารณะสะท้อนถึงความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในสังคม (Arnstein, 1969) โดยการรวบรวมความคิดเห็นจากประชาชนในหลากหลายกลุ่มจะช่วยให้รัฐบาลสามารถออกแบบนโยบายที่มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงได้ดียิ่งขึ้น

3. การสร้างความยั่งยืนในการพัฒนานโยบาย

การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนานโยบาย เนื่องจากการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมทำให้ประชาชนรู้สึกมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และเมื่อมีการนำไปปฏิบัติจริง ย่อมมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อการติดตามผล กระบวนการนี้ทำให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว (Mansbridge, 2014)

4. การเสริมสร้างประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยในสังคม การที่ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นการส่งเสริมหลักการ

พื้นฐานของประชาธิปไตย ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางของสังคมและประเทศชาติ (Mansbridge, 2014)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะมีความสำคัญในการเสริมสร้างความโปร่งใส ความไว้วางใจ และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน รวมถึงการสร้างความยั่งยืนในการดำเนินนโยบายและเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แข็งแกร่งขึ้น

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ ยังถือเป็นองค์ความรู้สำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของระบอบประชาธิปไตยในระดับชุมชน ซึ่งช่วยให้ความโปร่งใส สะท้อนความต้องการที่แท้จริง และสร้างความยั่งยืนของนโยบาย กระบวนการนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนสามารถมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของสุขภาพชุมชนตนเองอย่างแท้จริง

ความหมายและแนวคิดจากนักวิชาการ

Arnstein (1969) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในรูปแบบของ "บันไดการมีส่วนร่วม" (Ladder of Participation) ซึ่งแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็นหลายระดับตั้งแต่การให้ข้อมูล (informing) ไปจนถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการควบคุม (citizen control) โดยการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นจะส่งผลให้ประชาชนสามารถมีอำนาจในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ของการพัฒนาได้ Sherry R. Arnstein ยังได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจร่วมกับผู้มีอำนาจ และสามารถตรวจสอบการดำเนินการได้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและรับผิดชอบในกระบวนการ

Cohen & Uphoff (1980) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมในมุมมองของการพัฒนาชุมชนว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการใช้งบประมาณ โดยการมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบในระดับท้องถิ่นและสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน

Baker (2006) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการให้ข้อมูลและการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะให้กับประชาชนในกระบวนการมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมที่ดีต้องมาจากการที่ประชาชนมีความเข้าใจและสามารถมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและชัดเจน

จากความความหมายและแนวคิดจากนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนานโยบายหรือการบริหารจัดการภาครัฐ เป็นแนวทางที่ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจในระดับนโยบายหรือท้องถิ่น แนวคิดการมีส่วนร่วมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจากการให้ข้อมูลไปจนถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการควบคุมการดำเนินงานที่สามารถทำให้ประชาชนมีอำนาจในการกำหนดทิศทางและผลลัพธ์ที่ต้องการ การมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพจะต้องคำนึงถึงการเข้าถึงข้อมูลและการฝึกอบรมเพื่อให้ประชาชนสามารถมีบทบาทในการตัดสินใจอย่างมีความรู้และมีประสิทธิภาพ

และในการพัฒนานโยบายสาธารณะได้มีการนำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้ กล่าวคือ กระบวนการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการพัฒนานโยบายสาธารณะ ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหา ไปจนถึงการประเมินผลกระทบของนโยบายที่ถูกนำมาใช้ โดยการมีส่วนร่วมนี้ ช่วยเสริมสร้างความโปร่งใส และทำให้การพัฒนานโยบายสะท้อนความต้องการและความคิดเห็นของประชาชนในสังคม

มิติการมีส่วนร่วมของประชาชน (Dimensions of Public Participation)

มิติของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะสามารถแบ่งออกเป็นหลายมิติที่สำคัญ ได้แก่:

1. **มิติการมีส่วนร่วมในการรับข้อมูล (Informational Dimension):** ประชาชนมีบทบาทในการรับข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายที่กำลังพัฒนา หรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ เช่น การอ่านเอกสาร การเข้าร่วมประชุม
2. **มิติการให้ความคิดเห็น (Consultative Dimension):** ประชาชนมีโอกาสดูแลความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาต่าง ๆ ผ่านการสำรวจหรือการประชุมที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ
3. **มิติการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making Dimension):** ประชาชนมีบทบาทในการตัดสินใจหรือร่วมกำหนดทิศทางของนโยบาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นในระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด เช่น การประชุมที่ประชาชนสามารถมีเสียงในกระบวนการตัดสินใจ
4. **มิติการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation Dimension):** การมีส่วนร่วมของประชาชนยังครอบคลุมถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของนโยบายที่ได้ออกแบบและนำไปใช้แล้ว เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน (Characteristics of Public Participation)

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจำแนกได้ตามลักษณะการเข้าร่วมดังนี้:

1. **การมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัคร (Voluntary Participation):** ประชาชนเข้าร่วมโดยสมัครใจเพื่อเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ
2. **การมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการ (Active Participation):** ประชาชนไม่เพียงแต่เสนอความคิดเห็น แต่ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินการหรือปฏิบัติตามนโยบาย
3. **การมีส่วนร่วมแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Participation):** ประชาชนมีบทบาทในการแสดงตัวตนในกระบวนการ เช่น การลงนามในเอกสารหรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจ

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน (Forms of Public Participation)

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับระดับและลักษณะของการมีส่วนร่วม ได้แก่:

1. **การปรึกษาหารือ (Consultation):** การจัดให้มีการประชุมหรือการสำรวจความคิดเห็น เช่น การฟังความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานโยบาย
2. **การตัดสินใจร่วม (Co-decision Making):** ประชาชนมีบทบาทในการร่วมตัดสินใจในกระบวนการทางนโยบาย เช่น การร่วมตั้งคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากประชาชน
3. **การตรวจสอบและติดตาม (Monitoring and Oversight):** ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบการดำเนินงานของนโยบาย เช่น การเป็นสมาชิกในคณะกรรมการตรวจสอบผลกระทบจากการดำเนินนโยบาย
4. **การมีส่วนร่วมในกระบวนการออกกฎหมาย (Legislative Participation):** การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย เช่น การเข้าร่วมการพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

กลไกและกระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. **การปรึกษาหารือ (Consultation):** กลไกที่ใช้เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจากการศึกษาหรือการสำรวจ เช่น การจัดประชุมสาธารณะหรือการทำแบบสอบถามที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือการพัฒนา นโยบาย

2. **การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making):** เมื่อความคิดเห็นของประชาชนได้รับการพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย โดยอาจมีการตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงานร่วมกับตัวแทนประชาชนในการออกแบบนโยบาย

3. **การติดตามผล (Monitoring):** การมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในขั้นตอนการออกแบบนโยบาย แต่ยังรวมถึงการติดตามการดำเนินงานของนโยบาย เพื่อให้แน่ใจว่ามีการปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับการพัฒนา และมีผลกระทบตามที่คาดหวัง

4. **การประเมินผล (Evaluation):** การประเมินผลของนโยบายที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เป็นการสำรวจผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงหรือพัฒนา นโยบายในอนาคต

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (Factors Influencing Public Participation)

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งได้เป็นหลายด้าน ได้แก่:

1. **ความรู้และการศึกษา (Knowledge and Education):** ความรู้ของประชาชนเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะและกระบวนการมีส่วนร่วมมีผลต่อการเข้าร่วม

2. **ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล (Access to Information):** การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา นโยบายสาธารณะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

3. **สภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง (Social and Political Environment):** สถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น การเปิดกว้างทางการเมือง การสนับสนุนจากผู้นำท้องถิ่น

4. **ความตั้งใจและแรงจูงใจ (Motivation):** แรงจูงใจและความตั้งใจของประชาชนในการมีส่วนร่วม เช่น ความรู้สึกว่ามีค่าและสามารถเปลี่ยนแปลงนโยบายได้

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา นโยบายสาธารณะมีความสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยและความโปร่งใส รวมถึงการทำให้ นโยบายสาธารณะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นในหลายรูปแบบและมิติ โดยมีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนี้

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน (Steps in Public Participation)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา นโยบายมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้:

1. **การเตรียมความพร้อม (Preparation Phase):** การจัดเตรียมข้อมูลและการติดต่อประชาชนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับกระบวนการและโอกาสในการมีส่วนร่วม

2. **การรวบรวมความคิดเห็น (Consultation Phase):** การรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนผ่านการสำรวจ การสัมภาษณ์ หรือการประชุมสาธารณะ

3. **การตัดสินใจ (Decision-making Phase):** การนำความคิดเห็นและข้อมูลที่ได้จากประชาชนมาพิจารณาในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย

4. การดำเนินการ (Implementation Phase): การดำเนินการตามนโยบายที่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงจากการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. การติดตามผล (Monitoring and Evaluation Phase): การติดตามและประเมินผลของนโยบายหลังจากที่ถูกนำมาใช้ เพื่อให้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหากจำเป็น

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study) โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบริบทชุมชน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร สถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากแผนพัฒนาชุมชนระดับเขต และเอกสารทางวิชาการ เช่น รายงานการวิจัย บทความวิจัย หนังสือ และตำรา เพื่อนำมาสังเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดเครื่องมือและแนวคิดในการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพของคนในชุมชนเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร แบบมีส่วนร่วม

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในภาคสนาม (Field study) เพื่อทราบถึงกระบวนการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดแนวคิดสำคัญธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน กล่าวคือ ในการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน จะเป็นการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน การบริการสาธารณสุข การรักษาสุขภาพ ส่งเสริม ป้องกัน และฟื้นฟูสุขภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเกษตรกรรม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี โดยมุ่งหวังให้เกิดสุขภาวะในทุกมิติ ทั้งกาย จิต ปัญญา และสังคม แก่ประชาชนในพื้นที่ตลิ่งชันทุกกลุ่มวัย

2.2 ศึกษาสถานการณ์สุขภาพของคนในชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากแผนพัฒนาชุมชนระดับเขตและเอกสารทางวิชาการ เช่น รายงานการวิจัย บทความวิจัย หนังสือ และตำราเพื่อนำมาสังเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดเครื่องมือและแนวคิดในการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพของคนในชุมชนเขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร แบบมีส่วนร่วม ครอบคลุม บริบทชุมชน และสถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 2) ด้านสิ่งแวดล้อม 3) ด้านสุขภาพ และ 4) ด้านการศึกษา

2.3 การจัดทำร่างธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาเขตตลิ่งชัน สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเขตตลิ่งชัน หลักการสำคัญและแนวคิดของธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน นิยามศัพท์ และหมวดของธรรมนูญสุขภาพ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสุขภาพ 5) ด้านการศึกษา และ 6) การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน

2.4 จัดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อร่างธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน เพื่อรับฟังปัญหา ความคิดเห็นของประชาชน ความต้องการ และแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อปรับแก้ธรรมนูญสุขภาพให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชนในชุมชนมากขึ้น

2.5 จัดเวทีสาธารณะรับรองธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน โดยคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในทุกชุมชน คณะกรรมการร่างธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน และคณะกรรมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันประจำชุมชน ให้การรับรองและยกย่องธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาเขตตลิ่งชัน สถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเขตตลิ่งชัน หลักการสำคัญและแนวคิดของธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน นิยามศัพท์ และหมวดของธรรมนูญสุขภาพ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม 3) ด้านสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสุขภาพ 5) ด้านการศึกษา และ 6) การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน

การพัฒนาธรรมนุญสุขภาพเขตตลิ่งชันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนาธรรมนุญสุขภาพเขตตลิ่งชันเกิดขึ้นโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานรัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 25 ที่กำหนดให้มีการจัดทำธรรมนุญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พร้อมสนับสนุนการสร้างธรรมนุญสุขภาพเฉพาะพื้นที่หรือประเด็นสำคัญ เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการจัดการระบบสุขภาพของชุมชน

ธรรมนุญสุขภาพเขตตลิ่งชัน มีเป้าหมายหลักเพื่อกำหนดทิศทาง นโยบาย และกติกาต่าง ๆ ในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่ โดยเน้นมิติสุขภาพที่ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ สุขภาพกาย ใจ ปัญญา และสังคม ตลอดจนส่งเสริมการบริการสาธารณสุข การป้องกันโรค การรักษา การฟื้นฟูสุขภาพ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การเกษตรกรรม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี

เนื้อหาของธรรมนุญสุขภาพเขตตลิ่งชัน ประกอบด้วย:

1. วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาเขตตลิ่งชัน
2. สถานการณ์ที่ส่งผลต่อสุขภาวะของประชาชนในพื้นที่
3. หลักการและแนวคิดสำคัญของธรรมนุญสุขภาพ
4. นิยามศัพท์
5. หมวดหมู่ของธรรมนุญสุขภาพ

สถานการณ์ที่ส่งผลต่อสุขภาวะของประชาชนในเขตตลิ่งชัน แบ่งออกเป็น 6 หมวดหลัก ได้แก่:

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานรัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาธรรมนุญสุขภาพ โดยกระบวนการนี้เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาท ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะแนวทาง หรือการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสุขภาพชุมชน การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ช่วยให้การกำหนดนโยบายสุขภาพสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของนโยบายอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคประชาสังคมยังช่วยเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและโปร่งใสให้กับกระบวนการพัฒนา

2. ด้านเศรษฐกิจและสังคม

สุขภาวะของประชาชนเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน หากประชาชนมีรายได้เพียงพอ มีอาชีพที่มั่นคง และอยู่ในสังคมที่เกื้อกูลกัน ย่อมส่งผลให้สุขภาพจิตและสุขภาพกายดีขึ้น การพัฒนาด้านนี้จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมอาชีพ การสร้างรายได้ที่ยั่งยืน เช่น การสนับสนุนเศรษฐกิจฐานราก การจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมในชุมชน หรือการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการรายได้ นอกจากนี้ การสร้างสังคมที่เข้มแข็งและสนับสนุนกันยังช่วยลดปัญหาสังคม เช่น ความรุนแรงในครอบครัว การละเลยเด็กและผู้สูงอายุ เป็นต้น

3. ด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นรากฐานสำคัญของสุขภาพที่ดี ธรรมนุญสุขภาพเขตตลิ่งชันจึงให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เช่น การลดขยะและการจัดการขยะอย่างถูกวิธี การบำบัดน้ำเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียว การเฝ้าระวังมลพิษทางอากาศ ตลอดจนการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์และ

การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดความเสี่ยงด้านสุขภาพจากมลพิษ แต่ยังสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

4. ด้านสุขภาพ

ด้านสุขภาพเป็นหัวใจหลักของธรรมนูญ โดยเน้นการดูแลสุขภาพเชิงรุกทั้งในแง่ของการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษา และการฟื้นฟู เช่น การจัดโครงการตรวจสุขภาพประจำปี การให้วัคซีนป้องกันโรค การรณรงค์เรื่องอาหารปลอดภัย การออกกำลังกายในชุมชน ตลอดจนการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรัง การแพทย์ทางเลือก และการสนับสนุนการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (กาย จิตใจ ปัญญา และสังคม)

5. ด้านการศึกษา

ความรู้ด้านสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถดูแลตัวเองและครอบครัวได้ การพัฒนาด้านนี้ครอบคลุมการให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ การออกกำลังกาย การป้องกันโรค รวมถึงการอบรมผู้นำสุขภาพชุมชน นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น การจัดทำหลักสูตรสุขศึกษา การให้ความรู้เรื่องอนามัยวัยรุ่น และการสนับสนุนโครงการ "โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ" เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพที่ดีตั้งแต่เยาว์วัย

6. การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน

ธรรมนูญสุขภาพจะเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ก็ต่อเมื่อมีกลไกขับเคลื่อนที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เขตตลิ่งชันได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วน เพื่อทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงธรรมนูญให้เหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำแผนปฏิบัติการรายปี การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และร่วมมือกันปฏิบัติตามธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า ธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน เป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสุขภาพชุมชนที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมกันในกระบวนการกำหนดและขับเคลื่อนนโยบาย เป็นกลไกที่เสริมสร้างความเป็นเจ้าของของประชาชนอย่างแท้จริง และสะท้อนความต้องการของพื้นที่ได้อย่างชัดเจน

การพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันไม่เพียงเป็นแค่เครื่องมือในการกำหนดทิศทางด้านสุขภาพของชุมชน แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของประชาชน เพื่อให้เกิดสุขภาวะอย่างยั่งยืนในทุกมิติและทุกกลุ่มวัย โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง และการแบ่งสถานการณ์สุขภาวะของเขตตลิ่งชันออกเป็น 6 หมวด ทำให้สามารถวางแผนพัฒนาและแก้ไขปัญหาได้อย่างรอบด้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ตั้งแต่การกำหนดนโยบายไปจนถึงการปฏิบัติจริง ส่งผลให้ธรรมนูญสุขภาพเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนในทุกมิติอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 QR Code แสดงรายละเอียดธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
(ที่มา <https://link.bsru.ac.th/17sq>)

บทสรุป

บทความนี้ได้นำเสนอการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันในฐานะกรณีศึกษาของการประยุกต์ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพ โดยมีการวิเคราะห์ทั้งในเชิงแนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ทำให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกระดับ ตั้งแต่การให้ข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การร่วมตัดสินใจ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล จากประสบการณ์ของเขตตลิ่งชัน แสดงให้เห็นว่า การสร้างธรรมนูญสุขภาพแบบมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพของชุมชนในทุกมิติเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และสนับสนุนการสร้างนโยบายที่ตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น บทเรียนจากบทความนี้สามารถนำไปต่อยอดในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อพัฒนาระบบนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมที่โปร่งใส ยั่งยืน และครอบคลุม

ทั้งนี้ แนวทางการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชันที่นำเสนอในบทความนี้ ถือเป็นต้นแบบหนึ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่นเพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ โดยการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีบทบาทในการกำหนดปัญหา แสวงหาแนวทางแก้ไข และติดตามประเมินผล ถือเป็น การสร้างความโปร่งใส ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง และนำไปสู่การสร้างนโยบายที่มีความยั่งยืนในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะด้านสุขภาพเป็นแนวทางที่ช่วยให้เกิดความโปร่งใส สะท้อนความต้องการที่แท้จริง และสร้างความยั่งยืนของนโยบาย โดยกระบวนการนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประชาชนสามารถมีบทบาทสำคัญในการกำหนดอนาคตของสุขภาพชุมชนตนเองอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2564). *ธรรมนูญสุขภาพกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2567). *ธรรมนูญสุขภาพเขตตลิ่งชัน พ.ศ. 2567*. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์พับลิชชิง.

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216–224. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>.

Fung, A. (2006). Varieties of participation in complex governance. *Public Administration Review*, 66(1), 66–75. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00667.x>

Health Station. (2564). *ขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพกรุงเทพมหานคร 13 เขต*. Retrieved from <https://main.healthstation.in.th/news/show/10>

Inter-Parliamentary Union. (2024). *Citizen-initiated legislation: The Clean Air Bill in Thailand*. Retrieved from <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/citizen-initiated-legislation-clean-air-bill-in-thailand>

- Mansbridge, J. (2014). Should blacks represent blacks and women represent women? A contingent "yes". *Journal of Political Philosophy*, 22(3), 311–338. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/jopp.12018>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). *Regulatory reform in Thailand*. OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/regulatory-reform-in-thailand_7892759c-en.html
- Stratford Journals. (2022). Public participation and performance of government projects in Thailand. *Journal of Public Policy & Governance*, 6(1), 1–15. Retrieved from <https://www.stratfordjournals.com/journals/index.php/journal-of-public-policy-governance/article/download/1225/1536/3786>
- Sullivan, H., & Skelcher, C. (2002). *Working across boundaries: Collaboration in public services*. Palgrave Macmillan.
- Thampanishvong, K., & Saelawong, T. (2020, October 21). People's participation key to better public services. *Thailand Development Research Institute*. Retrieved from <https://tdri.or.th/en/2020/10/peoples-participation-key-to-better-public-services/>
- World Health Organization. (2022). *Thailand country cooperation strategy 2022–2026*. WHO Regional Office for South-East Asia. Retrieved from <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/373066/9789290210771-eng.pdf>